

Sveriges riksdag
Socialutskottet
100 12 Stockholm

Remissyttrande över promemorian Barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU

Länstyrelsen Östergötland välkomnar möjligheten att lämna synpunkter på utredningen och har framför allt bedömt förslagets inverkan på de barn som är placerade på grund av hedersrelaterat våld och förtryck, barnåktenskap, tvångsåktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor. Utöver inledande kommentarer följer synpunkterna utredningens rubriksättning.

Övergripande synpunkter

Länstyrelsen instämmer i utredningens samtliga förslag. Länstyrelsen vill samtidigt ställa sig bakom det som uttrycks i det särskilda yttrandet kring behovet av en grundläggande översyn av barnavårdslagstiftningen i sin helhet, så att regelverket inte blir än mer svårt att tolka och tillämpa i praktiken. Som experterna konstaterar i det särskilda yttrandet behöver en sådan övergripande utredning också beakta behovet av satsningar på familjehems- och institutionsvårdens kvalitet.

Länstyrelsen anser att målgruppen barn och unga utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck borde ha varit mer synliga även i denna utrednings bakgrunds- och konsekvensbeskrivningar samt typfall. Detta utifrån att unga utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck har visat sig utgöra en stor andel av de barn och unga som är aktuella för vård enligt LVU.¹ I studier där fokus varit på unga aktuella för vård enligt 2 § LVU framkommer att mellan 20 och 30 procent av de unga, i första hand flickor, utsatts för olika former av våld och förtryck såsom exempelvis fysiskt och psykiskt våld, tvångsåktenskap, könsstympning, oskuldkontroller, könssegregation, dödshot och bortföranden.²

¹ Linell, H. (2017) Child protection through an abuse-focused lens: Adolescent victimization and Swedish social services responses (Doctoral dissertation, Department of Social work, Stockholm University).

Lundström, T., Sallnäs, M. (2019) Barnskyddets innersta kärna. Socialvetenskaplig tidskrift, 26 (3–4), 283-302.

² Schlytter, A., Linell, H. (2008). Hedersrelaterade traditioner i en svensk kontext. En studie av omhändertagna flickor, FoU Nordväst, Forskningsrapport, 2.

Utredningen utgår i sina exempel framför allt från yngre barn som placerats tidigt i livet på grund av föräldrar som har förändringsbara brister. Barn utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck placeras ofta under tonåren och har ett omfattande vård- och skyddsbehov. Det är sällan aktuellt med vårdnadsöverflytt i dessa fall. Det är vidare sällan lämpligt för socialtjänsten att verka för en återförening i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck. I stället bör fokus vara att säkerställa barnets fortsatta utveckling samt tillgång till ett fungerande socialt sammanhang och en stabil livssituation fri från våld och förtryck, efter vårdens upphörande.

10.2 En prövning i två steg

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att prövningen av om vård enligt LVU ska upphöra ska utformas som en prövning i två steg.

Länsstyrelsen välkomnar förtydligandet att vård med stöd av 2 eller 3 § LVU inte ska upphöra förrän de omständigheter som föranledde vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt. Länsstyrelsen vill understryka att det behöver finnas tydlig vägledning kring hur socialnämnden ska bedöma om förändringen är varaktig och genomgripande i ärenden rörande våld mot barn, i synnerhet hedersrelaterat våld och förtryck och sexuella övergrepp. För mer ingående beskrivning av vad Länsstyrelsen anser i denna del hänvisas till remissyttrandet över Ds 2021:7 *Barnets bästa när vård enligt LVU upphör*.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag att barnets bästa ska vara avgörande vid bedömning av om barnets hälsa eller utveckling riskerar att skadas allvarligt om vården upphör. Länsstyrelsen ser emellertid en risk med en utveckling där jurister utformar en tvingande praxis kring tolkningen av barnets bästa. Detta då det alltjämt måste göras en individuell bedömning utifrån det specifika barnets behov, av den professionella som ansvarar för barnets vård. Det bör tydligt framgå i förarbetena att bedömningen av barnets bästa måste ske i varje enskilt fall.

10.3 En ny grund för fortsatt vård införs

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att det införs en ny grund för fortsatt vård och att den ska tas in i ett nytt andra stycke i 21 § LVU.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det som särskilt ska lyftas fram i bestämmelsen är om det finns en risk att barnets hälsa eller utveckling allvarligt skadas om vården upphör och inte en *påtaglig* risk, då bestämmelsen annars riskerar att få mycket en restriktiv tillämpning.

Länsstyrelsen ser positivt på en uppräknings av omständigheter som ska ingå vid bedömningen av barnets bästa. Dock menar Länsstyrelsen att även barnets erfarenheter av våldsutsatthet i hemmiljön behöver synliggöras i denna uppräknings, exempelvis risk för återtraumatisering och/eller upptrappning av våldet. Det är vidare viktigt att det finns tydlig vägledning vid tillämpning av bedömningsgrunderna.

Länsstyrelsen vill särskilt betona det utredningen nämner avseende barnets förutsättningar att uttrycka sin vilja och sina känslor. Barnets utsatthet för våld kan bidra till skam- och skuld-känslor och rädsla för repressalier som gör att barnet inte vågar uttrycka vad hen faktiskt känner. Detta är något som måste hanteras inom ramen för det stöd och den vård som barnet får. I ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck är det inte heller ovanligt att barnet av ovan nämnda skäl och/eller på grund av att vården inte har motsvarat barnets behov uttrycker en vilja att återvända hem och/eller under placeringstiden tar tillbaka hela eller delar av sin berättelse. I bedömningen av barnets bästa är det därför lämpligt, så som utredningen skriver, att barnets egna uppgifter enbart är en del. Det är den yrkesverksamma som måste väga samman olika aspekter och göra den slutgiltiga bedömningen.

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens generella hållning kring vilka som kan vara betydelsefulla personer runt barnet och att placeringstiden även avser den sammanlagda tid som barnet har varit placerad under sitt liv. Dessa två aspekter är särskilt viktiga för barn som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Som Länsstyrelsen angett i remissyttrande över Ds 2021:7 *Barnets bästa när vård enligt LVU upphör* är det inte ovanligt att ungdomar som är placerade utanför det egna hemmet på grund av hedersrelaterat våld och förtryck har genomgått flertalet placeringar. Det kan bero på att placeringen och vårdplanen inte motsvarat vårdbehovet hos ungdomen eller på grund av att hen blivit röjd och vid upprepade tillfällen tvingats byta ort och sammanhang.

10.4 Bestämmelsen ska vara tillämplig även för barn som är placerade med stöd av 3 § LVU

Länstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att bestämmelsen ska vara tillämplig även för barn som är placerade med stöd av 3 § LVU.

10.5 Socialnämnden ska revidera vårdplanen

Länstyrelsen instämmer i utredningens förslag om att förtydliga socialnämndens skyldighet kring revidering av vårdplanen om vården ska fortsätta.

10.6 Vård som har fortsatt enligt utredningens förslag till 21 § andra stycket LVU upphör när barnet fyller 18 år

Länstyrelsen har inget att invända kring utredningens förslag i denna del.

10.7 Ett särskilt beslut ska fattas som ska prövas av domstol

Länstyrelsen har inget att invända kring utredningens förslag i denna del.

10.8 Möjlighet att begränsa hemtagning regleras och begränsas

Länstyrelsen välkomnar utredningens förslag om att införa en bestämmelse som reglerar och begränsar möjligheten att begära att vården ska upphöra. Länstyrelsen anser dock att tidsperioden sex månader är för kort. Vidare uppfattas bestämmelsens andra stycke som otydlig gällande vem/vilka parter som omfattas. Om enbart vårdnadshavarens rätt att begära en hemtagningsutredning begränsas finns en risk att vårdnadshavaren utövar påtryckningar på barnet i syfte att förmå barnet att begära det i stället. Det kan ha en negativ inverkan på barnets utveckling och försvåra vården ännu mer, i synnerhet för barn som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck där påtryckningar mot barnet kan ske systematiskt och från fler personer än vårdnadshavare. Som Länstyrelsen tidigare nämnt kan barnet av olika anledningar också motsätta sig vården trots att barnet egentligen inte vill återvända hem. Risken är alltså stor att intentionen med den nya bestämmelsen inte uppfylls då vårdnadshavaren enkelt kan kringgå den genom att lägga över ansvaret på barnet.

Länstyrelsen kan inte nog betona vikten av att denna reglering utformas på ett sätt som säkerställer att barnets behov av stabilitet och trygghet

tillgodoses. Utredningen lyfter att syftet med förslaget är att barnet ska få tid att rota sig utan att vården ifrågasätts och omprövas. Utifrån handläggningstid för en hemtagningsutredning i kombination med att LVU i sig övervägs var sjätte månad ställer sig Länsstyrelsen tveksam till att förslaget skulle bidra till någon nämnvärd skillnad för barnets upplevelse. För ett barn är terminologin av underordnad betydelse, det är själva upplevelsen av granskande och utvärderande som äventyrar trygghet och kontinuitet.

Länsstyrelsen delar inte utredningens resonemang kring att hänsyn måste tas till att det finns ett förslag om att en socialnämnd redan efter två års placering ska överväga om vårdnadsöverflytt ska ske. Länsstyrelsen gör bedömningen att det visserligen kan fungera i typfallet med yngre barn, där det kan bli aktuellt med vårdnadsöverflytt, men vill återigen påtala att utredningen har en snäv bild av vilka grupper av barn som är placerade.

Länsstyrelsen anser vidare att det vore önskvärt att det i samband med lagförtydligandet förs in konkreta skrivningar i förarbeten kring vad en utredning i samband med en begäran om upphörande av vård ska innehålla, i synnerhet för barn som placerats med anledning av våldsutsatthet. Det kan vara särskilt svårt för socialtjänsten att utreda de aktuella förhållandena i hemmiljön; huruvida det skett en varaktig och genomgripande förändring av hemsituationen eller om det enda som hänt är att tid har passerat.

Länsstyrelsen saknar en motivering till varför LVU 3 § inte ska omfattas av begränsningar av hemtagningsbegäran.

10.9 Flyttningsförbud tas bort i LVU och flyttas till SoL

Länsstyrelsen tillstyrker det förslag som lämnas i utredningen.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att domstolsprocesserna kring flyttningsförbud skapar en stor osäkerhet hos barnet, något som Länsstyrelsen också påtalat i remissyttrande över Ds 2021:7 *Barnets bästa när vård enligt LVU upphör*. Länsstyrelsen ser dock med viss oro på utredningens resonemang om att detta förslag öppnar för att fler barn kan vårdas med stöd av LVU i det egna hemmet. Det huvudsakliga syftet med att införa en ny grund för fortsatt vård är att säkerställa att barnets hälsa eller utveckling inte riskerar att skadas allvarligt om vården upphör. I det ingår att barnet inte ska ryckas upp från sin vardagliga miljö och sitt sociala sammanhang. Om en

konsekvens av den nya grunden till fortsatt vård blir att fler barn kan komma att vårdas med stöd av LVU i det egna hemmet, riskerar lagstiftningen att inte uppfylla sitt syfte.

10.10 Barnrättsperspektivet stärks genom att barn benämns i lagen

Länstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att genomgående komplettera *den unge* med *barnet eller* i de bestämmelser som är tillämpliga på barn.

Länstyrelsen tillstyrker även utredningens förslag att införa en definition av barn och den unge eller ung person i 1 § LVU.

Ärendets slutberedning

Beslutet har fattats av länsråd Ann Holmlid med sakkunnig Pantea Tavakoli som föredragande. I den slutliga handläggningen av detta ärende har även följande deltagit: Matilda Eriksson, sakkunnig, Christina Malmqvist, sakkunnig och Sandra Petersson, enhetschef vid Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck samt Åsa Hedberg, koordinator/kvalificerad handläggare, Enheten för social hållbarhet.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Ann Holmlid
Länsråd

Pantea Tavakoli
Sakkunnig hedersrelaterat våld och förtryck

Så här hanterar Länstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.